

Łąkowski, Rafał

Przyczynek do związków Uniwersytetu Jagiellońskiego z Politechniką Warszawską w pierwszym okresie jej istnienia

---

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 9/2, 293-295

1964

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

PRZYCZYNEK DO ZWIĄZKÓW UNIwersYTETU JAGIELLOŃSKIEGO Z POLITECHNIKĄ WARSZAWSKĄ W PIERWSZYM OKRESIE JEJ ISTNIENIA

W roku 1915 na skutek obiektywnej sytuacji politycznej na terenach okupowanych Niemcy zgodzili się na otwarcie w Warszawie polskich wyższych uczelni — m. in. Uniwersytetu i Politechniki.

Spółeczeństwo polskie długo już zabiegało o utworzenie tych uczelni. W 1898 r. został wprawdzie otworzony Instytut Politechniczny zbudowany ze składek obywateli, ale rząd carski nadał mu charakter rosyjski. Rewolucja lat 1905—1907 praktycznie wyeliminowała z niego żywioł polski. Pozostały tylko nieliczne jednostki. Dlatego już 12 XI 1906 zawiązane zostało Towarzystwo Kursów Naukowych, którego celem było utworzenie chociażby namiastki wyższych studiów o polskim charakterze.

Wydział Techniczny TKN był więc pierwszym organizatorem przyszłej Politechniki. Wojna i związane z nią deklaracje mocarstw zaborczych ożywiły działalność orędowników wyższego szkolnictwa. Już w grudniu 1914 r. powstaje Komisja Politechniczna, a po wkroczeniu Niemców w listopadzie 1915 r. wyższe uczelnie zostają otwarte.

Sytuacja nowo otwartej Politechniki była niezwykle trudna. Brakowało wykładowców i podręczników. Gmachy uczelni rosyjskiej były częściowo zajęte przez władze okupacyjne, a większość pomocy naukowych zdążyli Rosjanie wywieźć.

Do pracy w nowej polskiej uczelni stanęło wielu profesorów-Polaków z politechnik rosyjskich i zachodnioeuropejskich oraz wykształconych poza krajem inżynierów. Również poważny wkład w tworzenie jej kadry naukowej wniosła Szkoła im. Wawelberga i Rotwanda oraz Politechnika Lwowska. Także jednak i najstarsza wyższa uczelnia Polski — Uniwersytet Jagielloński w Krakowie — odegrała swoją rolę. Spora liczba wychowanków i profesorów UJ już od pierwszych chwil istnienia nowej placówki naukowej weszła w skład jej wykładowców. Byli to przede wszystkim matematycy i chemicy, a także ekonomiści.

Charakterystyczne jest, że wszystkie trzy katedry matematyki Politechniki Warszawskiej zostały z czasem objęte przez profesorów wywodzących się z Uniwersytetu Jagiellońskiego. Zwłaszcza przybycie ostatniego z nich, prof. Franciszka Leji, pomogło uczelni, gdzie jeden profesor matematyki musiał w ciągu roku egzaminować aż 836 studentów.

Poniższe zestawienie, aczkolwiek z pewnością niekompletne, zwłaszcza jeżeli chodzi o pomocniczych pracowników nauki, pozwoli jednak w pewnym stopniu poznać wkład Uniwersytetu Jagiellońskiego w budowę kadry naukowej Politechniki Warszawskiej w pierwszym dziesięcioleciu jej istnienia. Należy tu przede wszystkim ośmiu profesorów:

1. Kazimierz Żórawski (1866—1953), wychowanek Uniwersytetu

Warszawskiego, habilitowany w 1893 r. na UJ, w 1895 r. profesor nadzwyczajny, a w 1898 r. zwyczajny tej uczelni, dziekan Wydziału Filozoficznego w roku akademickim 1905/6 i rektor w 1917/18, jeden z organizatorów Akademii Górniczej. W 1919 r. objął funkcję profesora matematyki na Wydziale Inżynierii Lądowej Politechniki Warszawskiej.

2. Witold Pogorzelski (1895—1963), wychowanek uniwersytetów w Nancy i Paryżu, w 1919 r. uzyskał na UJ doktorat za rozprawę *Badania równań całkowych i całkowo-różniczkowych nieliniowych*. W dwa lata później habilitował się na docenta fizyki matematycznej, będąc już od roku wykładowcą Politechniki Warszawskiej. W 1923 r. mianowany został profesorem nadzwyczajnym matematyki na Wydziale Mechanicznym tej uczelni.

3. Franciszek Leja (ur. 1885), wychowanek uniwersytetu we Lwowie i paryskiej Sorbony, kilka lat uczył w szkołach średnich Krakowa i pracował jako asystent UJ. W 1916 r. uzyskał tam doktorat, a w 1923 r. habilitował się na docenta matematyki. W 1924 r. mianowany został profesorem nadzwyczajnym matematyki na Wydziale Chemii PW.

4. Jan Zawadzki (1866—1928), wychowanek i asystent Politechniki Ryskiej, od 1907 r. profesor Akademii Rolniczej w Dublinach, w styczniu 1917 r. objął jako profesor zwyczajny Katedrę Chemii Nieorganicznej i Fizycznej UJ. W roku akademickim 1917/18 rozpoczyna wykłady na Politechnice Warszawskiej. W latach 1917—1919 jest jej rektorem, a przez trzy następne lata prorektorem.

5. Józef Zawadzki (1881—1951), wychowanek UJ, uzyskał tam w 1910 r. doktorat. Od 1915 r. pracuje w Politechnice jako asystent i wykładowca, a w 1923 r. zostaje mianowany profesorem nadzwyczajnym technologii chemicznej nieorganicznej.

6. Roman Rybarski (1887—1942), absolwent Wydziału Prawa UJ, doktor, a w 1913 r. docent tej uczelni za pracę *Nauka o podmiocie gospodarstwa społecznego*. W 1917 r. profesor nadzwyczajny skarbowości UJ, w 1921 r. rozpoczyna wykłady ekonomii politycznej w Politechnice Warszawskiej, gdzie w 1922 r. uzyskuje tytuł profesora zwyczajnego. W 1925 r. przechodzi na Uniwersytet Warszawski.

7. Jerzy Michalski (1870 — po 1939), student Wydziału Prawa UJ, doktor w 1893 r., w latach 1907—1911 profesor nadzwyczajny skarbowości i administracji tej uczelni. W 1925 r. mianowany został profesorem zwyczajnym ekonomii politycznej Politechniki Warszawskiej na miejsce opróżnione przez prof. Rybarskiego.

8. Witold Broniewski (1880—1939), absolwent i doktor UJ, od 1920 r. profesor zwyczajny technologii metali na Wydziale Mechanicznym PW.

Także kilkunastu wykładowców i asystentów Politechniki Warszawskiej było w przeszłości powiązanych z Krakowem. Wymienić tu należy następujących naukowców:

1. Jan Krassowski, doktor i asystent UJ w latach 1907—1909, wykładał na PW matematykę w roku akademickim 1915/16.

2. Stefan Kempisty, doktor UJ, w roku 1919/20 był asystentem Katedry Matematyki na Wydziale Elektrotechnicznym i Budowy Maszyn PW.

3. Wacław Dziewulski, asystent UJ, w roku 1918/19 wykładowca teorii błędów na PW, następnie profesor uniwersytetu w Wilnie.

4. Sławomir Miklaszewski, od 1918 r. kierownik Zakładu Gleboznawstwa na PW, był w latach 1899—1901 starszym asystentem Katedry Chemii Rolnej UJ.

5. Edward Bekier, doktor UJ (1911 r.), pracownik Katedry Chemii tej uczelni, w latach 1915—1918 był asystentem i adiunktem Katedry Chemii Nieorganicznej PW, następnie profesorem uniwersytetu w Wilnie.

4. Jerzy Stalony-Dobrzański, od 1920 adiunkt, a od 1931 r. docent w Zakładzie Chemii Nieorganicznej PW, uzyskał doktorat na UJ.

5. Stanisław Glixelli, asystent i wykładowca chemii analitycznej PW w latach 1917—1920, doktor UJ.

6. Władysław Hildt, doktor UJ (1909 r.), od 1918 r. asystent chemii nieorganicznej PW.

7. Bronisław Rydzewski, doktor UJ, był wykładowcą mineralogii i zastępcą profesora na Wydziale Chemii PW w latach 1917—1920, a następnie profesorem uniwersytetu w Wilnie.

8. Wacław Staszewski, absolwent i asystent UJ, w latach 1918—1921 asystent fizyki PW.

9. Franciszek Staff, późniejszy profesor i rektor SGGW, w latach 1911—1915 wykładał biologię i hodowlę ryb na studium rybackim UJ, od 1920 r. docent rybactwa PW.

10. Witold Staniszkis, wykładowca encyklopedii gospodarstwa wiejskiego na Politechnice w latach 1916—1919, profesor SGGW w Warszawie, studiował na UJ i był tam asystentem w latach 1905—1909.

11. Antoni Kostanecki, profesor ekonomii politycznej UJ, wykładał w roku 1916/17 na PW zarys polityki socjalnej.

12. Witold Kamieniecki, doktor historii UJ, wykładowca historii Polski na PW w latach 1915—1917.

К ВОПРОСУ СВЯЗЕЙ ЯГЕЛЛОНСКОГО УНИВЕРСИТЕТА С ВАРШАВСКИМ ПОЛИТЕХНИЧЕСКИМ ИНСТИТУТОМ В ПЕРВЫЕ ГОДЫ ЕГО СУЩЕСТВОВАНИЯ

Варшавский политехнический институт был преобразован в польское высшее учебное заведение в 1915 г. Поскольку в прежнем Политехническом институте преподавание велось на русском языке, в нем работало незначительное число поляков. После 1915 года в состав научных работников института вошло много профессоров и инженеров, работавших раньше в университетах в России и в западно-европейских странах. В развитии естественно-математических и экономических наук в Варшавском политехническом институте большую роль сыграли научные работники, приехавшие из Ягеллонского университета в Кракове.

NOTE ON THE TIES BETWEEN THE JAGELLONIAN UNIVERSITY AND THE TECHNICAL UNIVERSITY OF WARSAW IN THE EARLY STAGE OF THE LATTER'S EXISTENCE

The Technical University of Warsaw was founded as a Polish school in the year 1915. In view of there having been only a few Poles among the lectures of its predecessor, the Russian Technical University, the professorial body of the new school of necessity included a number of professors and engineers from Russian and West European schools. For the mathematical, natural and economic sciences, on the other hand, most of the professors were drawn from the Jagellonian University of Cracow.